

นิรโทษกรรมประชาชนต้องรวม 112

เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2568 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมจำนวนห้าฉบับ ซึ่งมีเพียงร่างนิรโทษกรรมประชาชนที่ภาคประชาชนเสนอเพียงฉบับเดียวเท่านั้นที่นิรโทษกรรมคดีมาตรา 112 โดยมีกำหนดอภิปรายสรุปและลงมติต่อในวันที่ 16 กรกฎาคม 2568

คุณพูนสุข พูนสุขเจริญ ทนายความผู้ร่วมก่อตั้งและผู้จัดการฝ่ายวิจัยกฎหมาย ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (TLHR) ในฐานะตัวแทนเครือข่ายนิรโทษกรรมประชาชน ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับร่างกฎหมายฉบับนี้ และเมื่อพิจารณาจากคำชี้แจงแล้วพบว่า

มีหลักฐานชัดเจนที่บ่งชี้ว่าคดีตาม มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีลักษณะเป็นคดีทางการเมือง อย่างไม่อาจปฏิเสธได้ หลักฐานสำคัญประการหนึ่งคือการที่ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งทำการรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2557 ได้กำหนดให้คดีมาตรา 112 เป็นหนึ่งในคดีที่ต้องขึ้น ศาลทหาร ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนาในการใช้กฎหมายนี้เพื่อควบคุมสถานการณ์ทางการเมือง

นอกจากนี้ ในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2563 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้ประกาศใช้กฎหมายทุกบททุกมาตรากับผู้ชุมนุม ซึ่งในขณะนั้นกฎหมายอื่น ๆ มีการบังคับใช้อยู่แล้ว เว้นแต่มาตรา 112 ที่ถูกนำกลับมาใช้เพื่อจัดการกับการชุมนุมทางการเมืองโดยเฉพาะซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการตีความและการนำไปใช้ในบริบททางการเมืองอย่างชัดเจน

ในการดำเนินคดี มาตรา 112 ที่ผ่านมา พบปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยและหลักการพิจารณาคดีอย่างเปิดเผย ได้แก่ จำเลยในคดีมาตรา 112 มักไม่ได้รับสิทธิในการประกันตัว ซึ่งทำให้ต้องถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชีวิตและโอกาสในการต่อสู้คดี การต่อสู้คดีในศาลมีความยากลำบาก มีกรณีศาลบ้ายเปียงการเรียกพยานหลักฐาน มีการตัดพยาน ทำให้การนำเสนอข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์เป็นไปได้ยาก หรือแม้จะไม่มีคำสั่งให้พิจารณาคดีลับอย่างเป็นทางการ แต่กลับมีข้อจำกัดในการนำเรื่องราวภายในห้องพิจารณาคดีไปเผยแพร่ต่อสาธารณะ รวมถึงการอ่านคำพิพากษาในห้องเวรชี้ ซึ่งทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าฟังได้ ส่งผลให้กระบวนการพิจารณาคดีกลายเป็นการลับโดยปริยาย

จากข้อมูลที่รวบรวมโดยศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน พบว่ามี 32 ฐานความผิด ที่ถูกนำมาใช้กับผู้ที่ถูกคุมขังในเรือนจำทางการเมือง และปัจจุบัน มีผู้ถูกคุมขังในเรือนจำจาก คดีการเมืองทั้งหมด 51 คน โดยในจำนวนนี้เป็น คดีตาม มาตรา 112 จำนวน 31 คดี เป็นที่ชัดเจนว่าคดีเหล่านี้ล้วนมีลักษณะเป็นคดีทางการเมือง หากมีการนิรโทษกรรมโดยยกเว้นคดีมาตรา 112 จะส่งผลให้ผู้คนที่มากกว่า 60 เปอร์เซนต์ ที่ถูกคุมขังในคดีนี้ยังคงต้องอยู่ในเรือนจำ ซึ่งจะกลายเป็นการนิรโทษกรรมให้แก่คนส่วนน้อยเท่านั้น และไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาภาพรวมของนักโทษทางการเมืองอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาการกระทำของผู้ที่ถูกดำเนินคดีนั้น แท้จริงแล้วล้วนเป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเป็นการปราศรัยถึงสถานะและบทบาทของสถาบันกษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยระหว่างการชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นความเปลี่ยนแปลงสถานะและบทบาทของสถาบันกษัตริย์ที่เกิดขึ้นจากการออกกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งล้วนเป็นปัญหาทางการเมืองที่อยู่ในความสนใจของสาธารณะ ดังนั้น การแสดงความคิดเห็นในประเด็นเหล่านี้จึงเป็นการแสดงออกทางการเมืองโดยแท้จริง อย่างไรก็ตาม การกระทำเหล่านี้กลับถูกนำมาตรา 112 มาใช้ดำเนินคดี ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อชีวิตของผู้ต้องหาจำนวนมาก ทั้งๆ ที่ผู้ถูกดำเนินคดีส่วนใหญ่เป็นเพียงประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้มีเจตนาในการล้มล้างการปกครองแต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงปฏิเสธไม่ได้ว่า คดีตามมาตรา 112 มีลักษณะทางการเมืองอย่างชัดเจน

เพื่อยืนยันหลักการอำนาจอิสระสูงสุดเป็นของประชาชนตามหลักการประชาธิปไตย รัฐสภาในฐานะผู้แทนปวงชนชาวไทยไม่มีเหตุอันใดที่จะขัดค้านเจตจำนงค์ของประชาชนต่อร่างกฎหมายนี้ ร่างกฎหมายนิรโทษกรรมของประชาชนฉบับนี้ ไม่เพียงเรียกร้องให้นักโทษทางความคิดหรือนักโทษทางการเมืองได้กลับบ้านเท่านั้น หากแต่เพื่อยืนยันว่า ในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องไม่มีนักโทษทางความคิดหรือนักโทษทางการเมือง หากประเทศไทยมีนักโทษทางการเมืองย่อมสะท้อนความอ่อนแอของระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย

สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน จึงขอเรียกร้องให้สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มีมติรับร่างกฎหมายนิรโทษกรรมประชาชน เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการคืนสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน และยุติความขัดแย้งที่ยืดเยื้อยาวนานกว่า 2 ทศวรรษด้วยกลไกรัฐสภาตามระบอบประชาธิปไตยอันมีอารยะต่อไป

สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน